

1956 - 2016: 60 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΜΠ. ΜΠΡΕΧΤ

Φέτος συμπληρώνονται 60 χρόνια από το θάνατο του Μπ.Μπρέχτ, του αντάρτη ποιητή της σκηνής και του στίχου, του ανανεωτή της θεατρικής θεωρίας και πράξης του επικού της ταξικής πάλης που μαχόταν για την αλλαγή της, κοινωνίας και των ατόμων με όλους τους εκφραστικούς τρόπους. Ο Μπρέχτ μέσα από το έργο του δεν επεδίωκε απλώς να διασκεδάσει αλλά να συγκινήσει και να φυτέψει τον σπόρο της σκέψης και της αμφισβήτησης στον θεατή-ακροατή-αναγνώστη του. **Το έργο του συνεχίζει να συγκινεί και να σπέρνει τον σπόρο την αμφισβήτησης ακόμα και σήμερα**, καθώς αντανakλά τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της εποχής του, που διατρέχουν και την δική μας εποχή.

Ο Μπρέχτ αποτυπώνει την κατάσταση της εποχής του υπό το πρίσμα του φιλοσοφικού ρεύματος του διαλεκτικού υλισμού, αντιλαμβανόμενος ότι **η νόηση κι η συνείδηση αντανakλούν την πραγματικότητα**, έτσι όπως αυτή υπάρχει. Η πραγματικότητα της περιόδου που έζησε ήταν ο πόλεμος (1ος-2ος Παγκόσμιος Πόλεμος), η κρίση του μεσοπολέμου, η άνοδος του φασισμού-ναζισμού, οι μεγάλες κοινωνικές επαναστάσεις (Οκτωβριανή Επανάσταση, Ισπανικός Εμφύλιος) και ο αγώνας για την οικοδόμηση μιας διαφορετικής κοινωνίας. **Οι εμπειρίες και τα βιώματα του- η φρίκη του πολέμου, η φτώχεια, οι ανισότητες, η εξορία- καθόρισαν τα έργα του**, τα οποία αρχικά χαρακτηρίζονται από το πνεύμα της καταδίκης του πολέμου και του милитарισμού, ενώ αργότερα εμπνεόμενος από την μαρξιστική ιδεολογία αναδεικνύει το κύμα της μαζικής εξαθλίωσης της εργατικής τάξης της Γερμανίας μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 και την ορμητική ανάπτυξη του εργατικού κινήματος στην Γερμανία. Μετά την εξορία του από την ναζιστική Γερμανία, καταπιάνεται με την νοσταλγία και τις δυσκολίες της ζωής του ως μετανάστης.

Αν όμως ο Μπρέχτ μιλούσε για ένα μακρινό παρελθόν γιατί αξίζει να τον μελετάμε στο σήμερα;

Αξίζει να τον μελετάμε για τους ίδιους λόγους που αξίζει να τον μελετάει κάποιος και τότε. Γιατί ο Μπρέχτ μέσα από το έργο του δεν κατάφερε απλώς να περιγράψει την εξαθλίωση της εποχής του (και της δικιάς μας σε μεγάλο βαθμό) αλλά μπορούσε να περιγράψει την ελπίδα, τη διέξοδο από αυτήν την εξαθλίωση, είτε ότανμίλαγε για την χαμένη του πατρίδα είτε όταν οραματιζόταν τις επαναστάσεις και μια άλλη κοινωνία. Γιατί στο σήμερα, σε καιρό παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης, τα "μαθήματα" του Μπρέχτ παίρνουν σάρκα και οστά εν έτει 2016 μπροστά στην εξαθλίωση και την κοινωνική καταστροφή, την ανεργία, τη μετανάστευση και την παντελή απουσία οράματος για τη γενιά μας. Δε θα μπορούσαμε να μην αναζητάμε απαντήσεις από το έργο ενός τέτοιου κοινωνικού συγγραφέα σε μια εποχή που ο πόλεμος έρχεται όλο και πιο κοντά μας και ήδη κοστίζει τις ζωές χιλιάδων αθώων στη Μ. Ανατολή, όταν σύσσωμη η κυρίαρχη τάξη και οι απανταχού εκπρόσωποί της έρχονται αντιμέτωποι με τα προσφυγικά κύματα που οι δικοί τους πόλεμοι γεννούν. Γι' αυτό ο Μπρέχτ είναι επίκαιρος στο σήμερα, δεν αξίζει απλά σαν ανάγνωσμα, είναι απαραίτητος.

Στις 14 Αυγούστου του 1956 ο Μπέρτολτ Μπρέχτ θα αφήσει την τελευταία του πνοή στο Ανατολικό Βερολίνο. Παρόλα αυτά η αδιαμφισβήτητη αξία της προσφοράς του σε όλα τα επίπεδα και η διαχρονικότητα του έργου του επηρεάζουν και συγκινούν εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο ακόμα και σήμερα και συνεχίζουν να εμπνέουν και να δίνουν δύναμη στον αγώνα των καταπιεσμένων για την απελευθέρωσή τους, για μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Γιατί *«Αυτός που αγωνίζεται μπορεί και να χάσει, αυτός που όμως δεν αγωνίζεται έχει ήδη χάσει»*.

ΜΠΡΕΧΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

« Το πιο σημαντικό μάθημα που έμαθα ήταν πως το μέλλον της ανθρωπότητας μπορεί να ειπωθεί μόνο “από τα κάτω” , από τη σκοπιά των καταπιεσμένων και εκμεταλλευόμενων. Μόνο όποιος αγωνίζεται μαζί τους, αγωνίζεται για την ανθρωπότητα».

Ο Μπέρτολτ Μπρέχτ ήταν ένας από τους σημαντικότερους κοινωνικούς συγγραφείς του περασμένου αιώνα. Η σημαντικότερη προσφορά του στο θέατρο είναι το «επικό θέατρο», μια τομή στις μέχρι τότε παραδοσιακές θεατρικές φόρμες, που εφαρμόζεται μέχρι και σήμερα στο θέατρο «Μπερλίνερ Ανσάμπλ» που δημιούργησε με την γυναίκα του, όταν ξαναγύρισε στην Γερμανία.

Θεμελιώδης αρχή στο μπρεχτικό θέατρο αποτελεί η δέσμευση στην κοινωνική μεταβολή: πρέπει να υποδεικνύονται ως ευμετάβολες η κοινωνία και η ανθρώπινη φύση. Ο Μπρεχτ έβλεπε το παλιό δραματικό θέατρο ως έναν ασφυκτικό περιορισμό που παρουσίαζε τα γεγονότα προκαθορισμένα και χωρίς περιθώριο αλλαγών. Ο ίδιος δεν αποσκοπούσε να ειρηνεύσει το κοινό: τα έργα του προορίζονταν να αφυπνίσουν, να σοκάρουν και να «κάνουν πάταγο». Η θεματική ύλη των έργων του Μπρεχτ πάντα βασίζεται στην ιστορία: δίνει έμφαση στο παρελθόν με σκοπό να θέσει το παρόν σε μια σειρά. Ο Μπρεχτ πίστευε πως το κοινό έπρεπε να δει το παρόν μέσα από το παρελθόν. Μ' αυτόν τον

τρόπο το κοινό μπορεί να δει παρατηρητικά παρόν και παρελθόν, χωρίς συναισθηματισμό και προσκόλληση. Τότε το παρόν προσφέρει τις εναλλακτικές για θετική δράση. Ο Μπρεχτ ονόμασε αυτή τη φιλοσοφία ή τεχνική «ιστοριοποίηση», μια ιδέα βασισμένη στην ψυχολογική συμπεριφορά. Το πρωταρχικό θέμα στα έργα του Μπρεχτ είναι οι σχέσεις μεταξύ ανθρώπων. Αντί να παρακολουθούμε τον μοντέρνο άνθρωπο σχετισμένο με το παρόν, μελετούμε τη συμπεριφορά του καθώς αντιδρά στο παρελθόν. Ταυτόχρονα, η διαδικασία αυτή μπορεί να είναι ανεστραμμένη, οπότε βλέπουμε ιστορικές φιγούρες να αντιδρούν στο παρόν (π.χ. ο Χίτλερ σε ένα γκανγκστερικό περιβάλλον). Ως αποτέλεσμα, η «ιστοριοποίηση» είναι ένα είδος προπαγάνδας φτιαγμένη ευχάριστα με ποιητική θεατρικότητα.

Αναπόσπαστο στοιχείο της διαδικασίας της «ιστοριοποίησης» είναι η ιδέα του *verfremdungseffekt* ή αλλιώς αποξένωσης (αποεξοικειοποίησης). Η λογοτεχνική ερμηνεία της αποξένωσης είναι «να καθιστάς κάτι παράξενο». Έρχεται να απαλλάξει το άτομο από την αλλοτριωμένη ματιά του και να το βοηθήσει να δει το γεγονός όχι σαν ένα φυσικό, καθημερινό γεγονός αλλά σαν κάτι αφύσικο, σαν αποτέλεσμα διαδικασιών που πηγάζουν από μια ταξική κοινωνία. Δηλαδή παράλογο και αφύσικο στο βαθμό που η κυρίαρχη τάξη και η ιδεολογία της προκαθορίζουν το γεγονός και το ατευθύνουν.

